

Що потрібно вирішити на саміті НАТО у Вільнюсі

Питання ПДЧ у НАТО для Грузії та України має лише політичне значення. Чотири кроки для його зняття з порядку денного на саміті у Вільнюсі.

Подальше розширення НАТО та формування стійких гарантій безпеки у Східній Європі значною мірою залежать від результату російсько-української війни, і зусилля України як головного суб'єкта цього процесу будуть спрямовані на своєчасне та успішне завершення війни. У контексті поточних викликів важливо, щоб на Саміті НАТО, що відбудеться у Вільнюсі в липні, Альянс вжив заходів для відмови від Плану дій щодо членства (ПДЧ) як наступного етапу приєднання Грузії та України і зміцнення обороноздатності та національної безпеки цих країн.

У 2008 році в Бухаресті Грузія та Україна заявили про прагнення стати членами Альянсу. На цьому саміті було визначено План дій щодо членства (ПДЧ) як наступний етап їхньої інтеграції. Однак в результаті деяких подальших дій НАТО важливість ПДЧ для цих двох країн набула двох вимірів: практичного та політичного. Альянс поступово надавав Грузії всі практичні інструменти для підготовки до членства, і наразі рішення про ПДЧ має суто політичне значення.

У грудні 2008 року НАТО ініціювало для Грузії та України майже всі інструменти, які зазвичай використовуються після надання ПДЧ. Було створено комісії НАТО – Грузія та НАТО – Україна, започатковано Річні національні програми. У 2014 році, після того, як Грузія успішно пройшла тест на парламентські вибори, їй надали Суттєвий пакет НАТО – Грузія, потім було створено Спільний центр навчання та оцінки НАТО – Грузія, почалися активніші спільні військові навчання та були заплановані інші ключові елементи для підготовки Грузії до членства в НАТО.

У Декларації саміту в Уельсі 2014 року зазначено: «Відносини Грузії з Альянсом містять інструменти, необхідні для подальшого просування Грузії до можливого членства».

Декларація саміту НАТО 2016 року ще більш чітко показала, що ПДЧ зберіг лише політичний компонент. З одного боку, Альянс зазначив: «Грузія стане членом НАТО з ПДЧ як неодмінною частиною процесу». З іншого боку, у тому ж документі сказано: «Відносини Грузії з Альянсом містять усі практичні інструменти для підготовки до можливого членства».

Серед заходів НАТО щодо Грузії в різні моменти варто також відзначити включення Грузії до формату Партнерства з розширеними можливостями, а також рішення Альянсу надати Грузії так звану спеціалізовану підтримку, зокрема у зв'язку зі зміною середовища безпеки внаслідок російсько-української війни. Ці кроки додатково підвищили відповідність Грузії стандартам НАТО та посилили її обороноздатність.

Запросивши Швецію та Фінляндію до НАТО без ПДЧ, НАТО створило прецедент для скороченого процесу вступу. Звичайно, неможливо заперечити контекст, який відрізняє Швецію та Фінляндію від країн, що перебувають у процесі інтеграції до НАТО (Грузія, Україна, Боснія і Герцеговина): членство в ЄС, виключно високий рівень військової сумісності та геополітичне середовище.

Проте рішення, ухвалені протягом багатьох років для підготовки Грузії до членства, включно з новими інструментами, створеними для цієї мети (такими як Суттєвий пакет), дозволили виконати всі завдання, для яких було створено ПДЧ як механізм приєднання.

У дискусіях, які тривають у професійних колах, існує загальна згода, що з практичного погляду Грузія має в своєму розпорядженні достатньо інструментів для членства в НАТО. У Брюсселі та столицях країн – членів Альянсу часто наголошували на відсутності прецеденту членства в НАТО без ПДЧ. Але запрошення Фінляндії та Швеції нівелювало цей аргумент.

Ті члени Альянсу, які особливо неохоче ухвалювали рішення щодо Грузії чи України, зараз вживають безпрецедентних заходів на підтримку України в боротьбі проти російської агресії. Найяскравішим прикладом цього є регулярне надання Україні військової допомоги.

Що можна зробити?

Враховуючи критичну поточну ситуацію в регіоні, малоімовірно, що Альянс вдасться до радикальних кроків для розширення на схід. Більш вірогідно, що НАТО знову намагатиметься досягти

консенсусу щодо зважених рішень.

Звичайно, Альянс мусить враховувати значно складніше безпекове середовище та додаткові ризики, що виникають через війну Росії проти України, але водночас важливо, щоб Саміт НАТО у Вільнюсі подав необхідний сигнал тим країнам, громадяни яких багато років послідовно підтримують європейські та євроатлантичні прагнення своїх держав і заплатили за цей шлях високу політичну ціну.

Враховуючи наведені аргументи, важливо, щоб НАТО зробило крок для зняття ПДЧ з порядку денного як наступного кроку в процесі вступу Грузії та України на Вільнюському саміті НАТО в липні. З цією метою:

1. НАТО має розробити спеціальний пакет посилення обороноздатності України, який водночас матиме статус підготовчого пакета до членства, як це було у випадку з Грузією;
2. Декларація саміту має підтвердити політичне рішення Бухарестського саміту щодо вступу Грузії та України, не згадуючи при цьому ПДЧ як необхідний наступний етап інтеграції; у декларації також має бути зазначено, що Грузія та Україна мають усі необхідні інструменти (зокрема і «практичні») для підготовки до членства в НАТО;
3. Суттєвий пакет НАТО – Грузія має включати елементи, які значно зміцнять обороноздатність Грузії, одночасно серйозно підвищивши відповідність збройних сил Грузії стандартам НАТО;
4. Грузії та Україні слід надати можливість якомога повніше брати участь у стратегічних дискусіях НАТО, у тому числі шляхом регулярної участі в засіданнях НАТО.

Ця стаття вперше вийшла на сайті Civil.ge, її переклад публікується з дозволу правовласника.

Леван Долідзе

Тбілісі

Леван Долідзе (Levan Dolidze) – колишній голова Місії Грузії при НАТО (2013-2015) та засновник Грузинського центру безпеки та розвитку (Georgia Center for Security and Development).

